

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษาคือ โรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่จะนำนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา หลักสูตร ระเบียบ กฎเกณฑ์และความคาดหวังของสังคมให้เกิดผลในทางปฏิบัติ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536 : 78) สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษาามีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้และความสามารถขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่จะส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาให้มีคุณภาพ คือ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536 : 79) ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาระงานด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน อันเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2538 : 4)

โรงเรียนประถมศึกษาในฐานะหน่วยงานในระดับปฏิบัติจึงควรให้ความสำคัญต่อนโยบายเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมศึกษา การดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนโดยนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามจากการนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533) และการสำรวจสภาพปัญหาการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษายังไม่มีขอบข่ายของวิชาที่ชัดเจนเพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง สิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและสนองต่อเป้าหมายของหลักสูตร ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบปัญหาโดยมีสาเหตุหลายประการ เช่น ขาดแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ คู่มือครู เอกสาร

เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อใช้ประกอบการสอนและใช้ทำแผนการสอน แหล่งความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการสนับสนุนจากโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535 : 6) และผลการวิจัยของ อรรถ ยามโสภกา (2531 : บทคัดย่อ) พบว่า โรงเรียนขาดเอกสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับให้ครูค้นคว้าเพิ่มเติม ครูมีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาผลิตสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนขาดสถานที่สำหรับจัดเป็นห้องปฏิบัติการสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไม่เอื้อต่อการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นสื่อประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อีกทั้งผลการวิจัยของ เสดา นิตย์ ทองนูน (2536 : 119) พบว่า ครูและบุคลากรไม่เห็นความสำคัญต่อการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โรงเรียนไม่มีห้องสำหรับดำเนินโครงการสิ่งแวดล้อม ขาดแคลนงบประมาณในการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมออกเผยแพร่ บุคลากรของโรงเรียนไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนเท่าที่ควร และไม่ค่อยมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ตามแนวทางการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติตระหนักถึงภารกิจที่จะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชาติ โดยการจัดการศึกษาเพื่อให้ความรู้และปลูกฝังเยาวชนของชาติให้มีความรับผิดชอบ รักและหวงแหนสิ่งแวดล้อม รวมทั้งร่วมมือกันอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในปีงบประมาณ 2534 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมขึ้นเพื่อให้หน่วยงานและโรงเรียนประถมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และการร่วมมือกับชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยให้ถือเป็นนโยบายสำคัญ ที่ผู้บริหารทั้งระดับนโยบายและปฏิบัติ ต้องศึกษาทำความเข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง ตลอดจนประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : คำนำ) สำหรับแนวทางการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียนประกอบด้วยภารกิจ 5 ด้าน คือ

การสนับสนุนและพัฒนาบุคลากร การพัฒนาอาคารสถานที่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การเป็นผู้นำและร่วมมือกับชุมชน และการประสานงานกับหน่วยงานอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 8)

การปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวทางการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ดังกล่าว ถือเป็นนโยบายสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้กระบวนการบริหารเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคลากรทุกคน เป็นผู้นำก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและที่สำคัญจะต้องเป็นผู้ริเริ่มก่อให้เกิดการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน เกิญญา สาร, 2519 : 363) ทั้งนี้ ผู้บริหารจะต้องแบ่งงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรในโรงเรียนโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย เช่น ครู นักเรียน นักการภารโรงและการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (วิรัตน์ บัวขาว, 2537 : 87) และที่สำคัญผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ความเป็นอิสระทางวิชาการ สนับสนุนงบประมาณและให้กำลังใจแก่ครูผู้รับผิดชอบโครงการสิ่งแวดล้อม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์, 2531 : 259) เพื่อให้การปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของแต่ละพื้นที่

จังหวัดตรังมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญหลายชนิด เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ ทรัพยากรทางทะเล และทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งเชื่ออำนวยความสะดวกการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับจังหวัดและภูมิภาค ทำให้จังหวัดตรังมีศักยภาพโดดเด่นในการพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว โดยที่การพัฒนาเหล่านี้ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ ที่ส่งผลโดยตรงต่อประชาชนที่ต้องยังชีพโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งมีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวมด้วย ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของจังหวัดตรัง คือ ปัญหาการร่อนหรือและเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติทั่วไป เช่น ป่าไม้ ป่าชายเลน ปะการัง ทรัพยากรประมง น้ำและห้วยทะเล ปัญหามลพิษ เช่น มลพิษของน้ำ อากาศ เสียงและขยะมูลฝอย (สำนักงานจังหวัดตรัง, 2538 : 1-7) ดังนั้น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง

จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย มาตรการ และโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน
อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงาน
อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมแก่หน่วยงานและโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดนำไปปฏิบัติ
ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละชุมชนในจังหวัดตรัง
(สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง, 2539 : 10-13)

จากสภาพปัญหาและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
การจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการปฏิบัติงาน
อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งรวบรวมปัญหาและข้อเสนอ
แนะในการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะ
ของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ตามแนวทางการ
ดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อ
ปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา
ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา
ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน
ประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนกับครู
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน
ประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
ที่ตั้งและขนาดของโรงเรียนต่างกัน

4. เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตรัง

สมมติฐาน

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

1. สภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนกับครู แตกต่างกัน
2. สภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนที่มี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน แตกต่างกัน
3. สภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูที่มี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน แตกต่างกัน
4. สภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มี ที่ตั้งต่างกัน แตกต่างกัน
5. สภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มี ขนาดต่างกัน แตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยนี้มีดังนี้

1. ด้านความรู้

- 1.1 ทำให้ทราบสภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดตรัง
- 1.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนกับครู
- 1.3 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน
- 1.4 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มี ที่ตั้งและขนาดของโรงเรียนต่างกัน
- 1.5 ทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดตรัง

2. ด้านการนำไปใช้

- 2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดตรังให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 2.2 ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานการศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และสำนักงานการศึกษาจังหวัดตรัง โดยนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครู ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ที่ตั้งของโรงเรียนและขนาดของโรงเรียนต่างกัน ให้สามารถปฏิบัติงานอนุรักษ์

และพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง โดยนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรังให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของโรงเรียนประถมศึกษา

2.4 ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ของครุเอกชนและหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในอันที่จะส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5 ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจและเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหา ประชากร กลุ่มตัวอย่างและตัวแปร ที่ศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาสภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ตามแนวทางการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1 การสนับสนุนและพัฒนาบุคลากร
- 1.2 การพัฒนาอาคารสถานที่
- 1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.4 การเป็นผู้นำและร่วมมือกับชุมชน
- 1.5 การประสานงานกับหน่วยงานอื่น

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการสิ่งแวดล้อมจากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2539 จำนวน 327 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 327 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการสิ่งแวดล้อม จำนวน 327 คน รวม 654 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการสิ่งแวดล้อม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง จาก 124 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 124 คน และครูผู้รับผิดชอบโครงการสิ่งแวดล้อม 124 คน รวม 248 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 ตำแหน่ง จำแนกเป็น

3.1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน

3.1.1.2 ครู

3.1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำแนกเป็น

3.1.2.1 ต่ำกว่า 9 ปี

3.1.2.2 ตั้งแต่ 9 - 18 ปี

3.1.2.3 มากกว่า 18 ปี

3.1.3 ที่ตั้งของโรงเรียน จำแนกเป็น

3.1.3.1 อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

3.1.3.2อยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล

3.1.4 ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น

3.1.4.1 ขนาดเล็ก

3.1.4.2 ขนาดกลาง

3.1.4.3 ขนาดใหญ่

3.2 ดำเนินตาม ได้แก่ สภาพการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ประถมศึกษา ตามที่คณะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ตามแนวทางการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน คือ

- 3.2.1 การสนับสนุนและพัฒนาบุคลากร
- 3.2.2 การพัฒนาอาคารสถานที่
- 3.2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3.2.4 การเป็นผู้นำและร่วมมือกับชุมชน
- 3.2.5 การประสานงานกับหน่วยงานอื่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลและเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ที่อยู่ภายในบริเวณโรงเรียนและภายนอกบริเวณโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
2. สภาพการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพการปฏิบัติงานจริงในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ตามแนวทางการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน คือ การสนับสนุนและพัฒนาบุคลากร การพัฒนาอาคารสถานที่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเป็นผู้นำและร่วมมือกับชุมชน และการประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อสงวนรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่นานที่สุดและใช้สิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด รวมทั้งการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และเสริมสร้างคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมเพื่อเอื้ออำนวยต่อการ

ดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ทั้งที่อยู่ภายในบริเวณโรงเรียนและภายนอกบริเวณโรงเรียน

3. การสนับสนุนและพัฒนาบุคลากร หมายถึง โรงเรียนมีการส่งเสริมหรือดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรอื่น ๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกในความจำเป็นที่จะต้องมีการอนุรักษ์ พัฒนา ปกป้องกัน และแก้ไขสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและในชุมชน

4. การพัฒนาอาคารสถานที่ หมายถึง โรงเรียนมีการดูแล ปรับปรุง อาคารสถานที่ บริเวณโรงเรียน และระบบสุขภาพให้มีความร่มรื่นสวยงาม สะอาด และปลอดภัย

5. การจัดการกรรมการเรียนการสอน หมายถึง โรงเรียนมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยมีการสอดแทรกบูรณาการเนื้อหาสิ่งแวดล้อมเข้ากับการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการจัดการเรียนเสริมหลักสูตร

6. การเป็นผู้นำและร่วมมือกับชุมชน หมายถึง โรงเรียนมีการริเริ่มจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับชุมชนและเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการจัดการกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ พัฒนา ปกป้องกัน และแก้ไข สิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและในชุมชน

7. การประสานงานกับหน่วยงานอื่น หมายถึง โรงเรียนมีการติดต่อ สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ เพื่อขอความร่วมมือกับหน่วยงาน กลุ่ม และชมรมที่ดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ในการปฏิบัติงานอนุรักษ์ พัฒนา ปกป้องกันและแก้ไข สิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและในชุมชน

8. ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อการปฏิบัติงานอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาตามสภาพความเป็นจริง สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

9. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูผู้ดำรงตำแหน่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งดังกล่าวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดตรัง
10. ครู หมายถึง ข้าราชการครูผู้ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบโครงการ สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง
11. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง
12. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่ง ผู้บริหารโรงเรียนหรือครู นับตั้งแต่เริ่มดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรือเป็นครูผู้สอนถึงปัจจุบัน จำแนกเป็น 3 ช่วง คือ ต่ำกว่า 9 ปี, ตั้งแต่ 9 - 16 ปี และ มากกว่า 16 ปี
13. ที่ตั้งของโรงเรียน หมายถึง สถานที่ที่เป็นทำเลที่ตั้งของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือ สุขาภิบาล และตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล
14. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถม ศึกษา ในการจัดสรรงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 76) ซึ่งมีทั้งหมด 7 ขนาด แต่การวิจัยครั้งนี้ จำแนกเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก (โรงเรียนขนาดที่ 1 มีจำนวนนักเรียน 120 คนลงมา), โรงเรียนขนาดกลาง (โรงเรียน ขนาดที่ 2 มีจำนวนนักเรียน 121- 300 คน) และโรงเรียนขนาดใหญ่ (โรงเรียนขนาดที่ 3-7 มีจำนวนนักเรียน 301คนขึ้นไป) โดยจัดให้โรงเรียนที่มีขนาดที่ 4, 5, 6 และ 7 อยู่ในประเภท เดียวกับโรงเรียนขนาดที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษจังหวัดตรังขนาดที่ 4, 5, 6 และ 7 มีจำนวนน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย